

Gyorsjelentés – Országos Könyvtári Statisztika, 2022. év

Az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézete az év végén megjelenő [Könyvtári trendjelentések](#) mellett egy új, rendszeres elemzéssel jelentkezik a jövőben: gyorsjelentés formájában, előzetes országos könyvtárstatisztikai adatok publikálásával szeretnénk **gyorsan, már pár héttel a kitöltési időszak lezárulása után** megmutatni a hazai könyvtári rendszer főbb trendjeit, változásait.

Az országos statisztikai adatok gyűjtése idén január 17-től indult el a Kulturális Statisztikai Adatgyűjtő Rendszerben (KultStat). A szakmai adatok és törzsadatok szolgáltatását március 15-ig kellett a könyvtári adatszolgáltatóknak elvégezniük, majd május 20-ig a pénzügyi adatok rögzítésére került sor. Ezt követően – jelenleg is – a regionális adatfeldolgozó központok (ellátó könyvtárak) ellenőrzik, illetve ahol szükséges, begyűjtik a még hiányzó adatokat. A kitöltési felület június 15-én lezárul, ezt követően indul el a feldolgozás végső szakasza, az adatok rendszerezése és tisztítása, amit országos feldolgozó központként a Könyvtári Intézet végez.

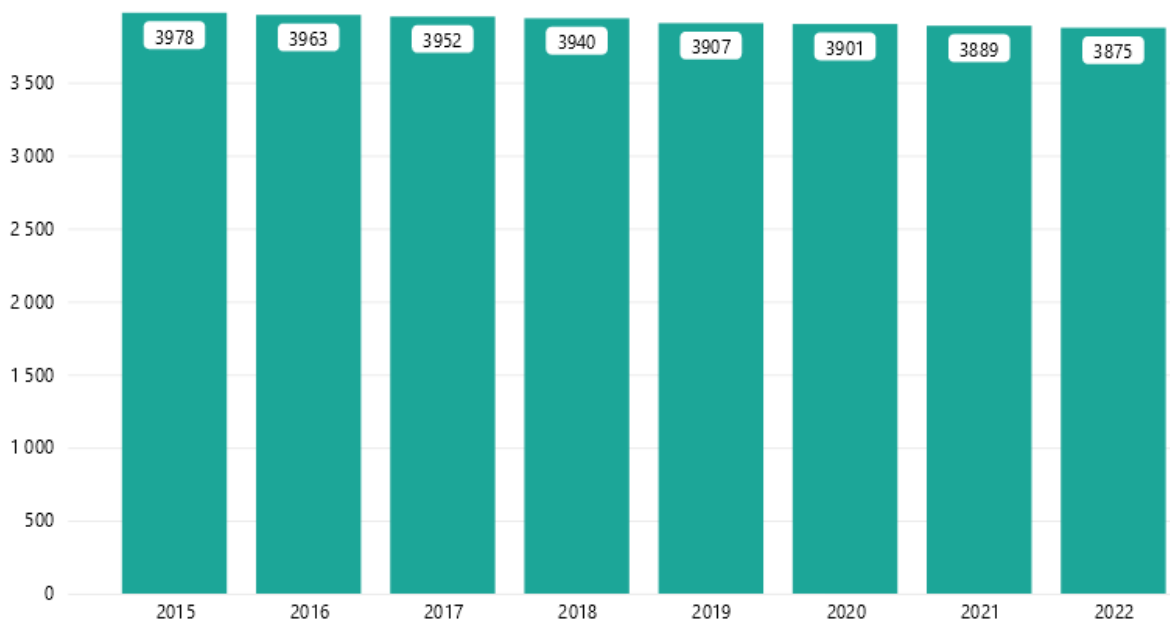
Ennek megfelelően a fentiek miatt az adatok értelmezéséhez fontos szem előtt tartani, hogy a gyorsjelentésben közölt adatok még csak részben ellenőrzöttek, validáltak. Az elemzés pillanatában még közel 350 könyvtár adatszolgáltatása volt folyamatban, ám ha az adatok még nem is véglegesek, **nagyobb eltérésekre már nem számítunk**.

A tendenciák értékeléséhez két fontos, részben módszertani, részben pedig a külső környezet változásán alapuló (relativizáló) szempontot kell végül említenünk. Egyrészt 2018-ban módosult a statisztikai adatlap, emiatt néhány adat mérése megváltozott, majd 2020-ban ismét megváltozott néhány változó mérése.

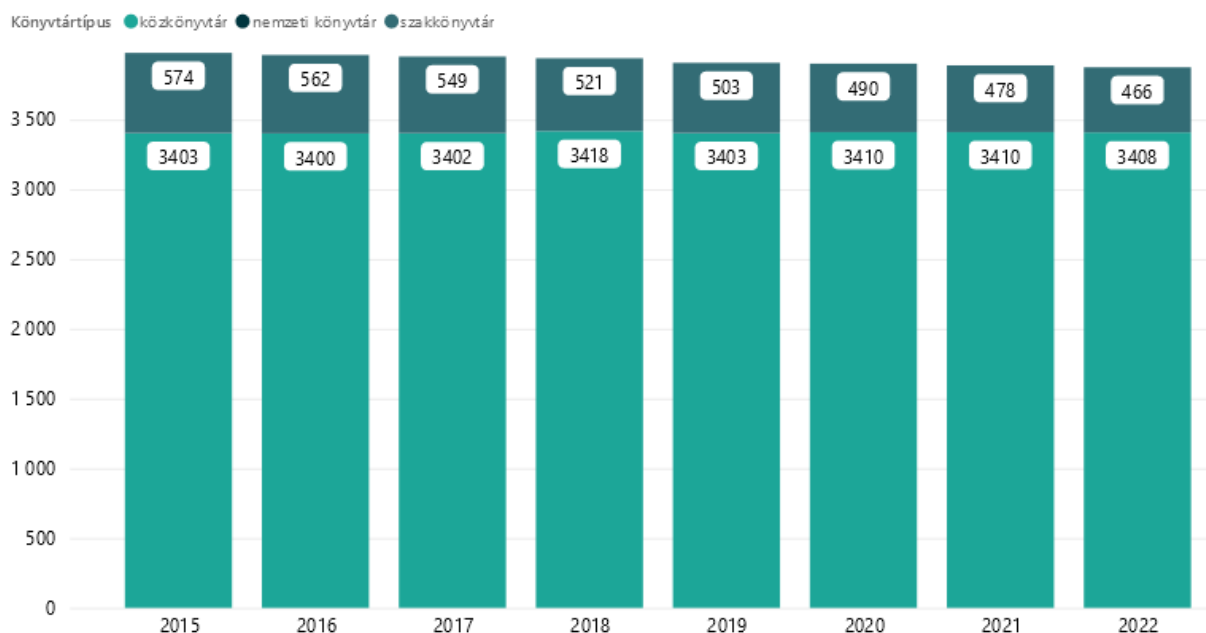
A 2019-ig látható könyvtárstatisztikai trendeket a Covid19-járvány, majd az azt követő [energia-veszélyhelyzet](#) látványosan megtörte, és még a 2023. év statisztikájára is hatással lesznek a könyvtárak által nem befolyásolható külső tényezők. **A legfontosabb ugyanakkor az, hogy a személyes könyvtárhasználatban és a kölcsönzött dokumentumok számában olyan mértékű növekedés tapasztalható, amely egyértelműen a visszarendeződés irányába mutat.**

1-2. ábra: könyvtári szolgáltatási pontok számossága

A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása

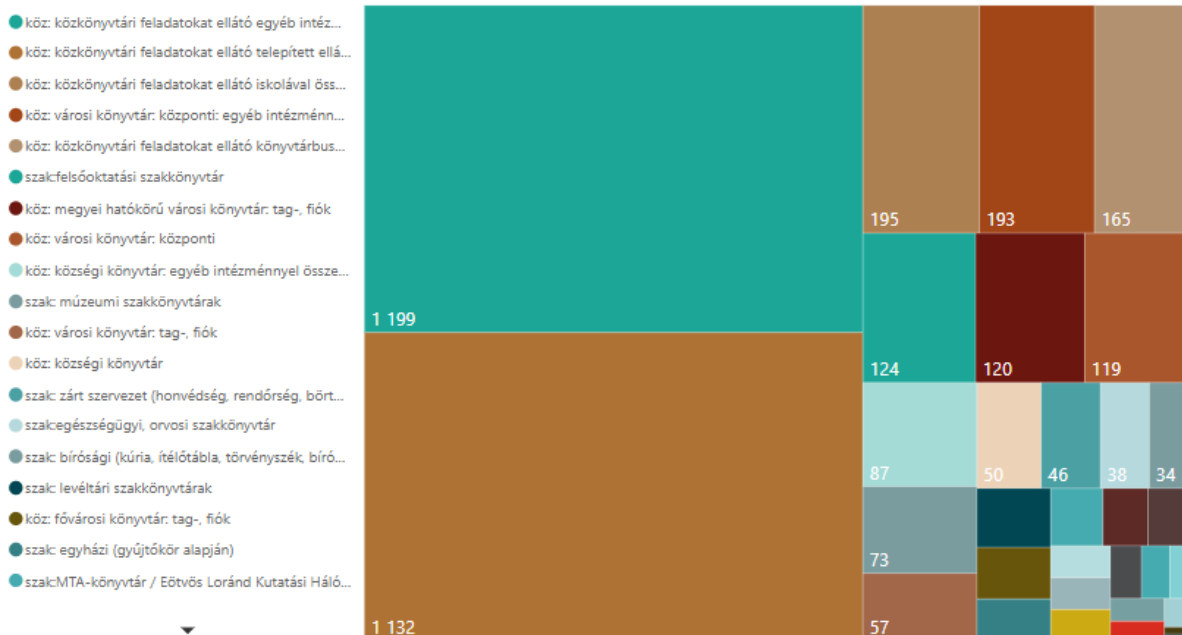
A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása

A **könyvtári adatszolgáltatók** száma 2022-ben **3875**, ez az előző évi adat 99,6%-a. A korábbi tendencia folytatódott: számuk 2015 óta lassú, de folyamatos csökkenést mutat. Ezt elsősorban a szakkönyvtárak számának csökkenése vagy összevonása okozza, a közkönyvtárak száma lényegében nem változik, 2015 óta stagnál (a könyvtárak zöme, 87–88%-a közkönyvtár – végig a vizsgált időszak alatt).

3. ábra: könyvtárak elsődleges funkció szerint

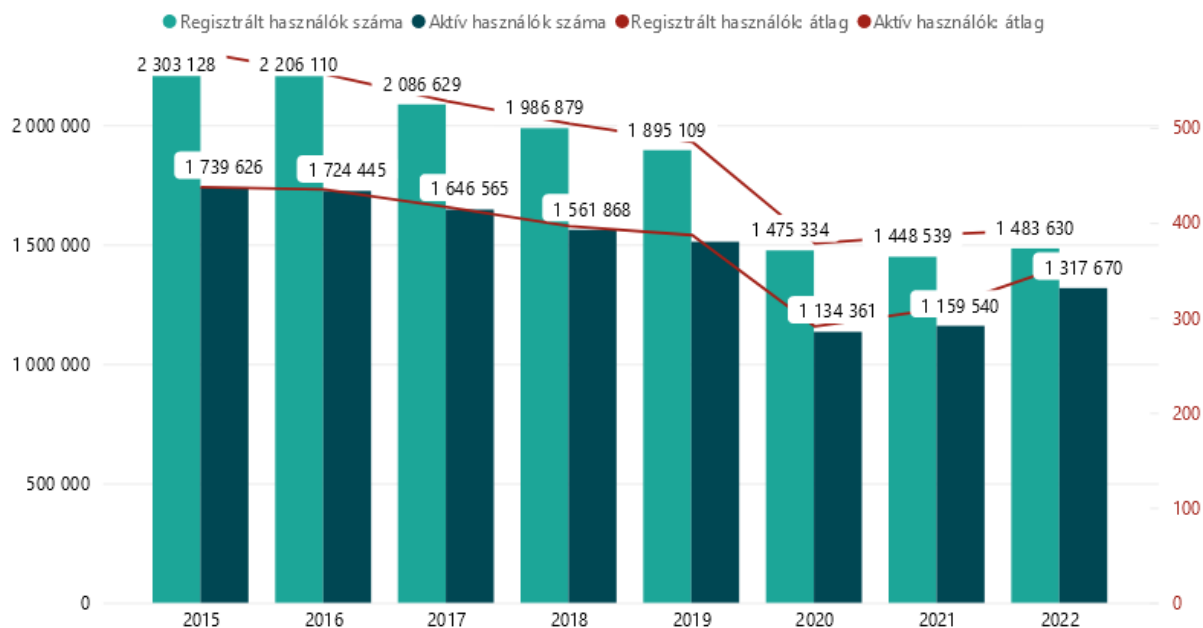
A könyvtárak eloszlása elsődleges, részletes funkció szerint 2022-ben

Elsődleges, részletes funkciókat tekintve a könyvtárak többsége (60%-a) 2022-ben is közkönyvtári feladatokat ellátó egyéb intézménnyel összevont telepített ellátott szolgáltatóhely (n = 1199), illetve közkönyvtári feladatokat ellátó telepített ellátott szolgáltatóhely (n = 1132).

4. ábra: használók

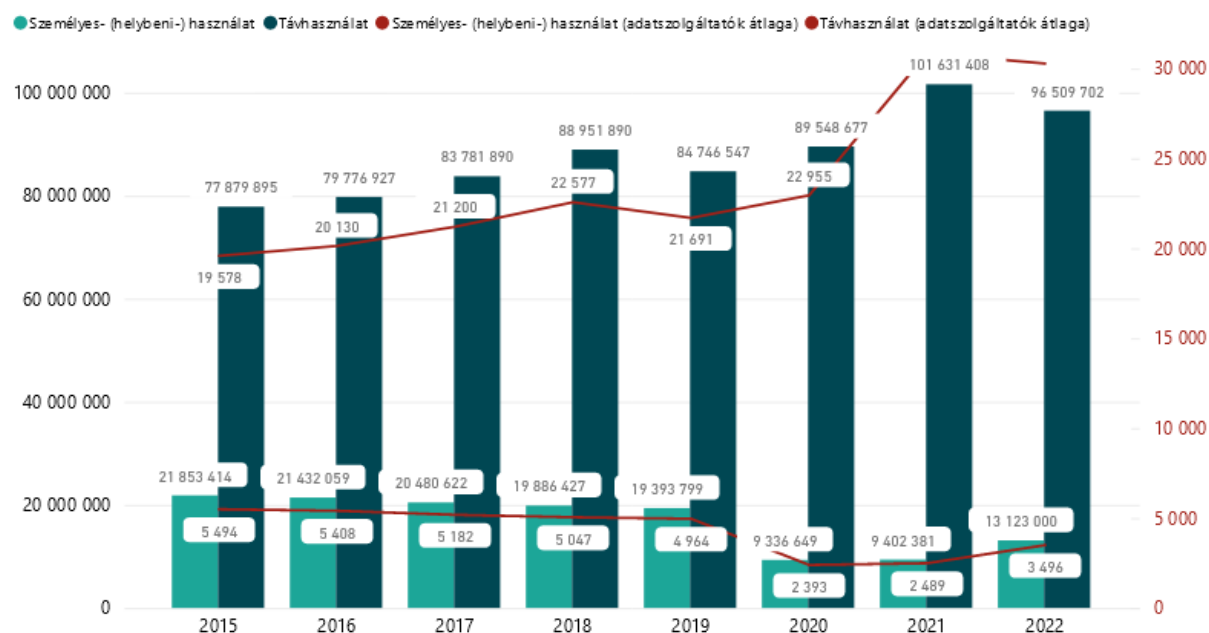
A regisztrált és az aktív használók számának alakulása

A regisztrált (beiratkozott), illetve még inkább az aktív használók száma emelkedett 2021-hez képest. A javulást feltehetőleg itt is lassítják az energia-veszélyhelyzet miatt előállt, elsősorban a helybeni használatot és kölcsönzést akadályozó tényezők, így az intézmények által a megnövekedett rezsiköltségek miatt bevezetett intézkedések.

5. ábra: könyvtárhasználat

Könyvtárhasználatok számának alakulása

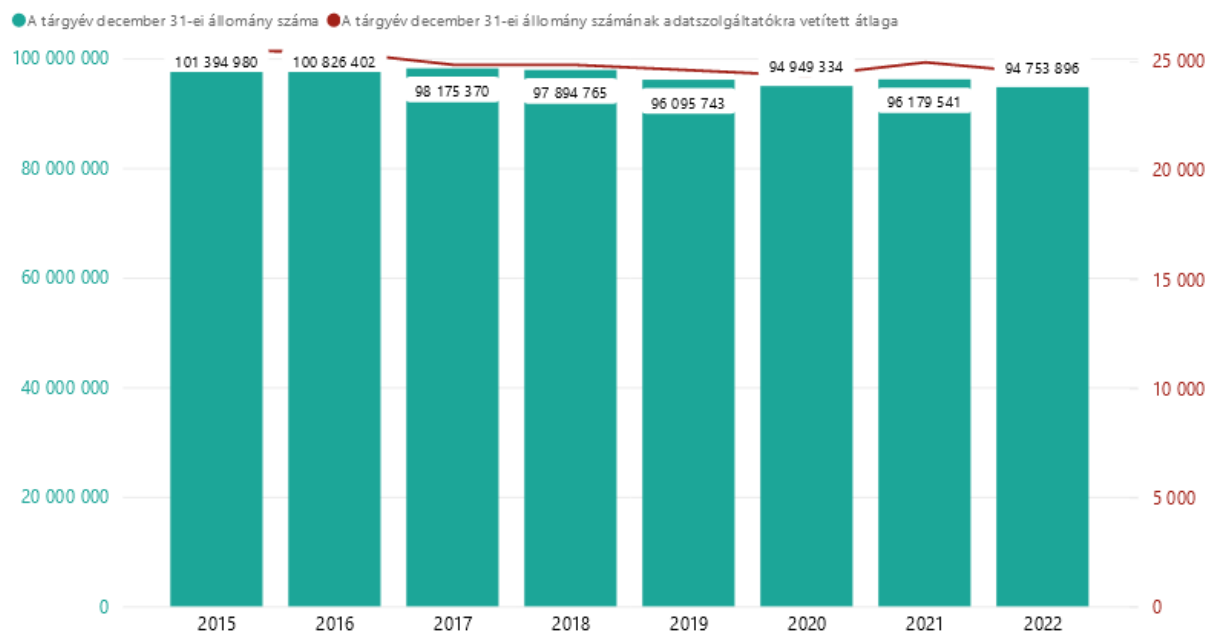

A könyvtárhasználatot tekintve megállapítható, hogy a személyes (helybeni) használat jelentősen, több mint negyedével emelkedett a tavalyihoz képest. A távhasználat viszont némileg visszaesett

2021-hez képest, de még így is ez a második legmagasabb érték az időszoron. Ennek valószínűsíthető magyarázata lehet egyfajta természetes visszarendeződés, mivel a járványügyi veszélyhelyzet lezárulásával a rendezvényeket újra személyes formában bonyolítják le.

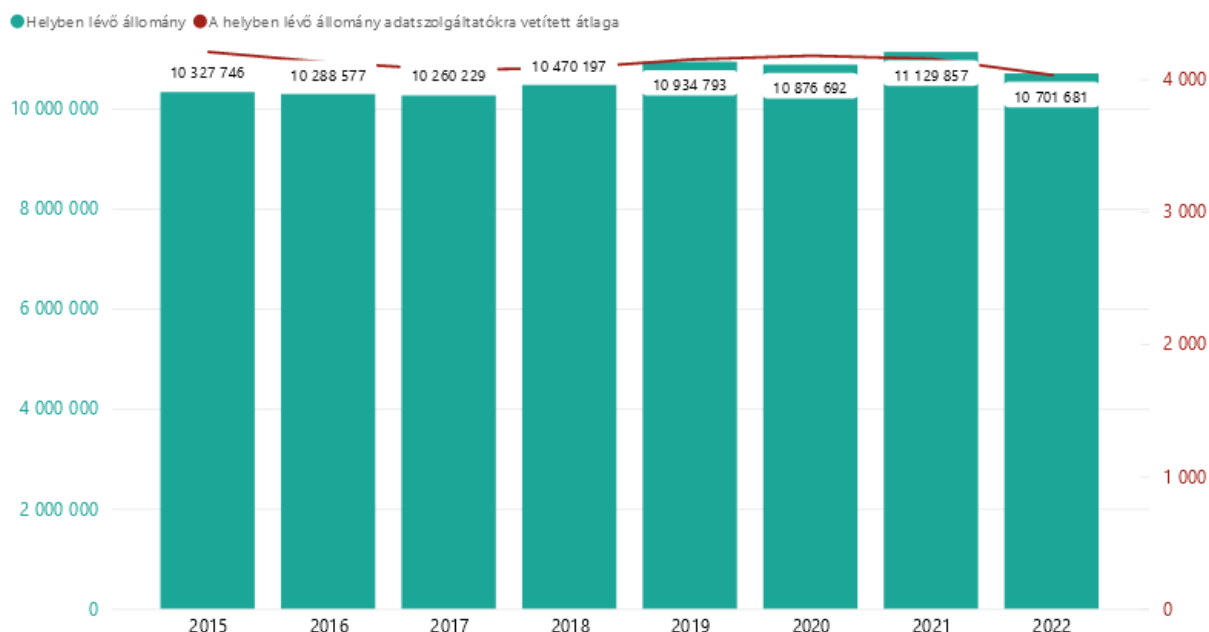
6-7. ábra: állományadatok

A tárgyév december 31-ei állomány számának alakulása

Az állomány kismértékben (nem egész 1%-kal) apadt a tavalyi év végi állapothoz képest. A tavalyi év kis növekedése után visszatér a trend, és 2015-től lassú, egyenletesen csökkenő tendenciát mutat.

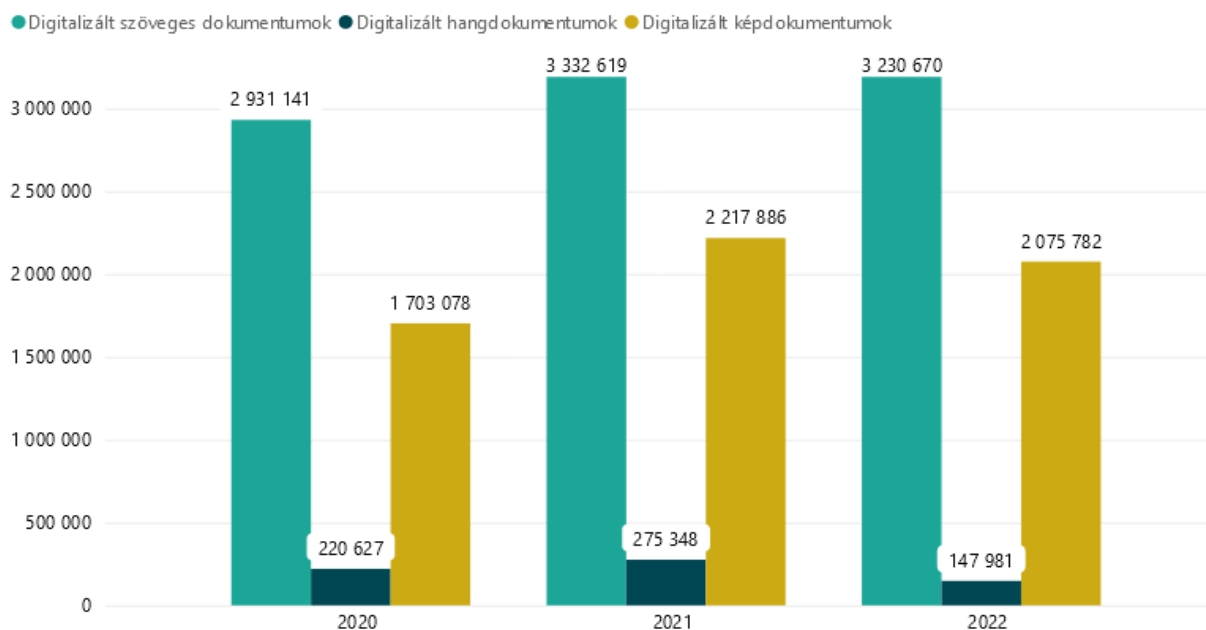
A KSZR-ben ellátott szolgáltatóhelyek helyben lévő állományának alakulása

A Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerben (KSZR) ellátott szolgáltatóhelyek helyben lévő állománya kissé (2%-kal) csökkent 2021-hez képest, de így is meghaladja a 2018-as szintet.

8. ábra: digitalizáció

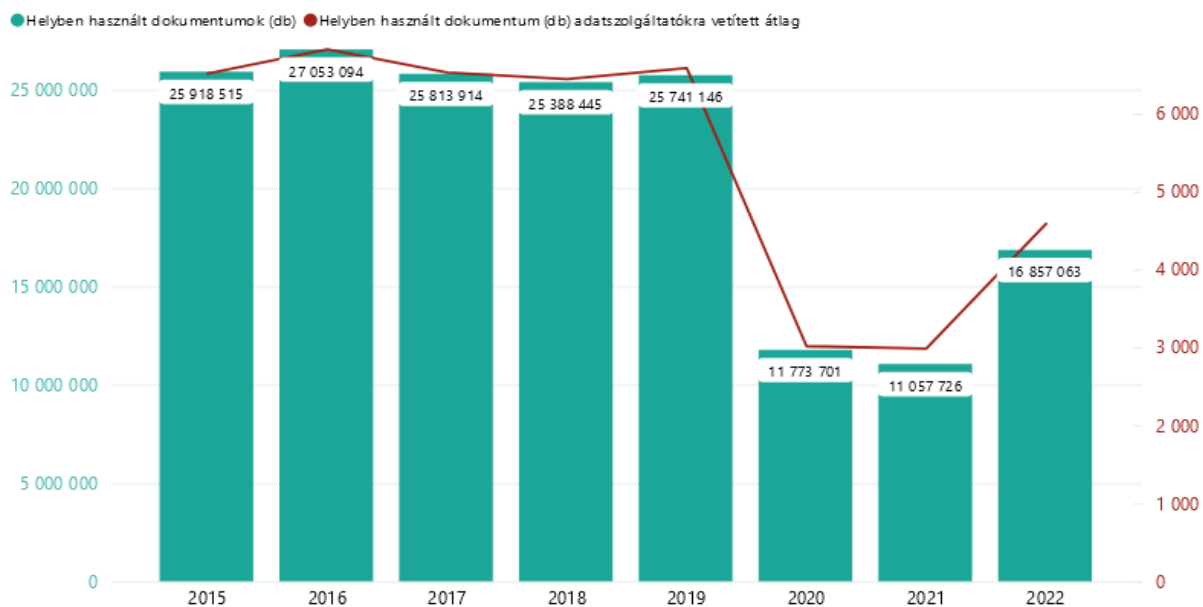
Tárgyévben digitalizált dokumentumok

A digitalizált szöveges dokumentumok száma a tárgyévben nagyjából megegyezik a 2021. évvel (3%-kal túlta csak alul), viszont a digitalizált kép- és különösen a hangdokumentumok száma csökkent – feltehetően az egyre csökkenő fizikai képállomány, illetve hanghordozók háttérbe szorítása és a számba vehető források természetes fogyása miatt.

9. ábra: helyben használt dokumentumok

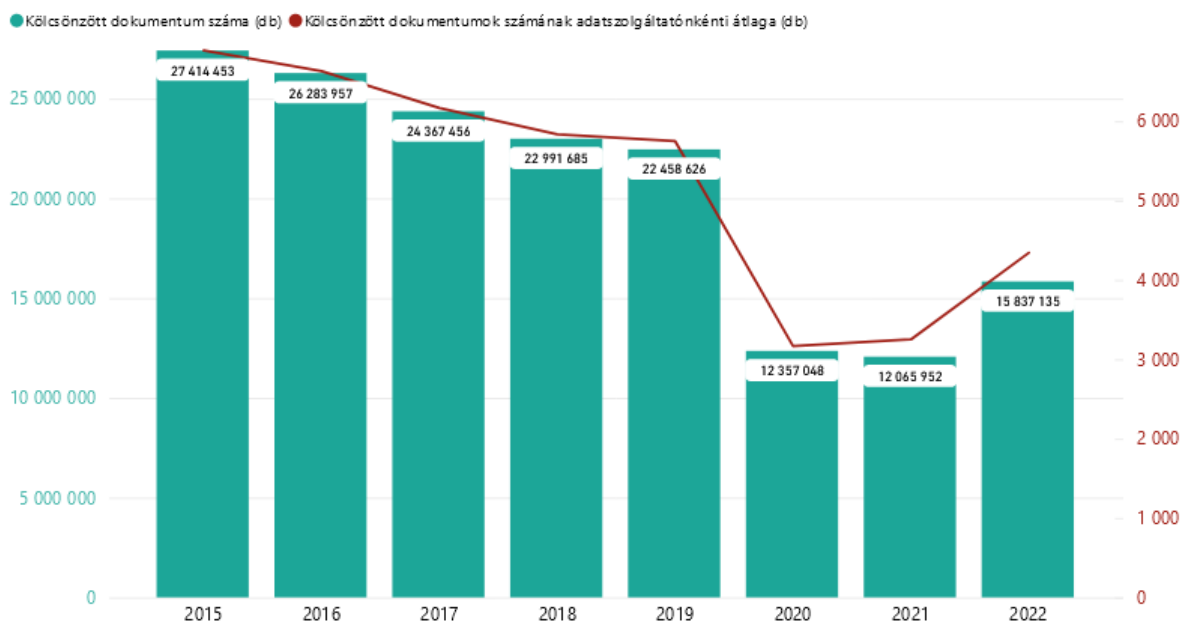
A dokumentumok helyben használatának alakulása

A helyben használt dokumentumok száma jelentősen (közel 35%-kal) emelkedett a 2020–2021-ben tapasztalt szinttől.

10. ábra: kölcsönzött dokumentumok

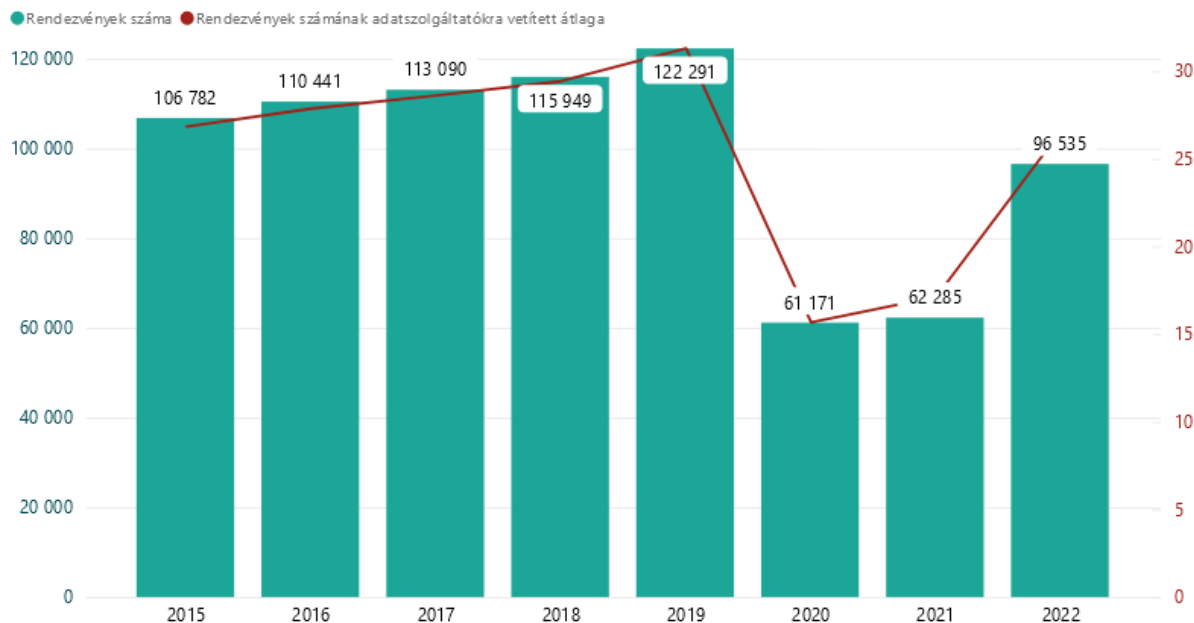
A kölcsönzött dokumentumok számának alakulása

Hasonló tendencia mutatható ki a kölcsönzött dokumentumok számának alakulásában: 2021-hez képest jelentősen emelkedett.

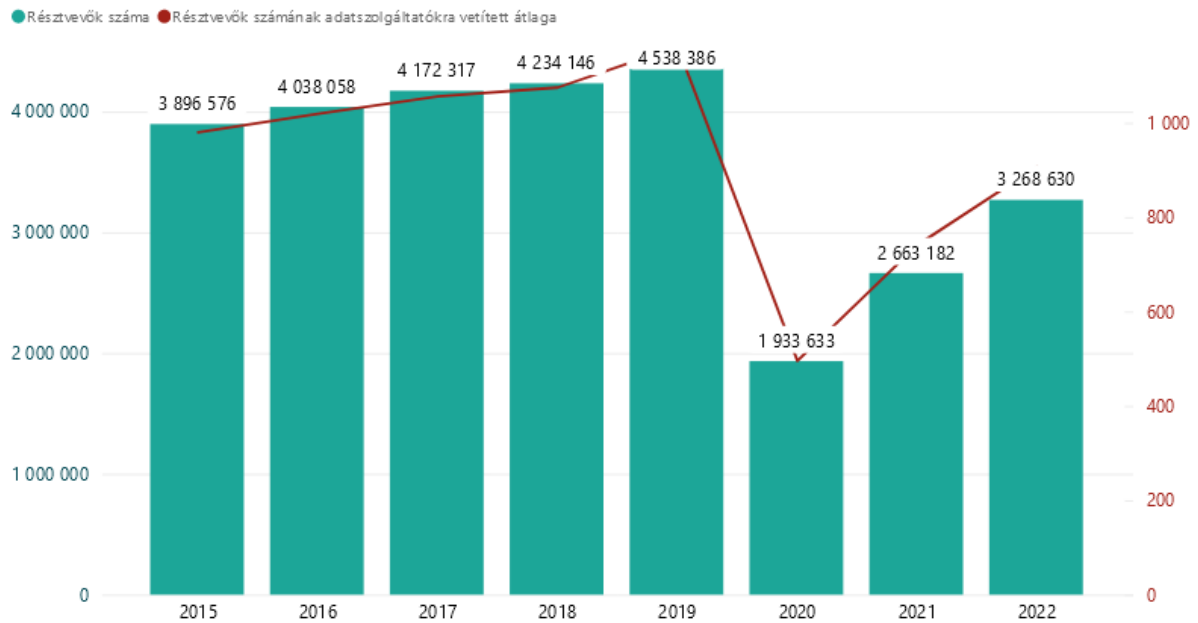
11-12. ábra: rendezvények, programok

A könyvtári rendezvények (programok és képzések, tréningek) számának alakulása

A rendezvények és programok száma is követi az általános trendet: meredek emelkedésnek indult 2020–21-hez képest (35%-kal nőtt), az egyértelmű növekedésből, jól látszik, hogy jelenleg a helyreállítási periódusában járunk.

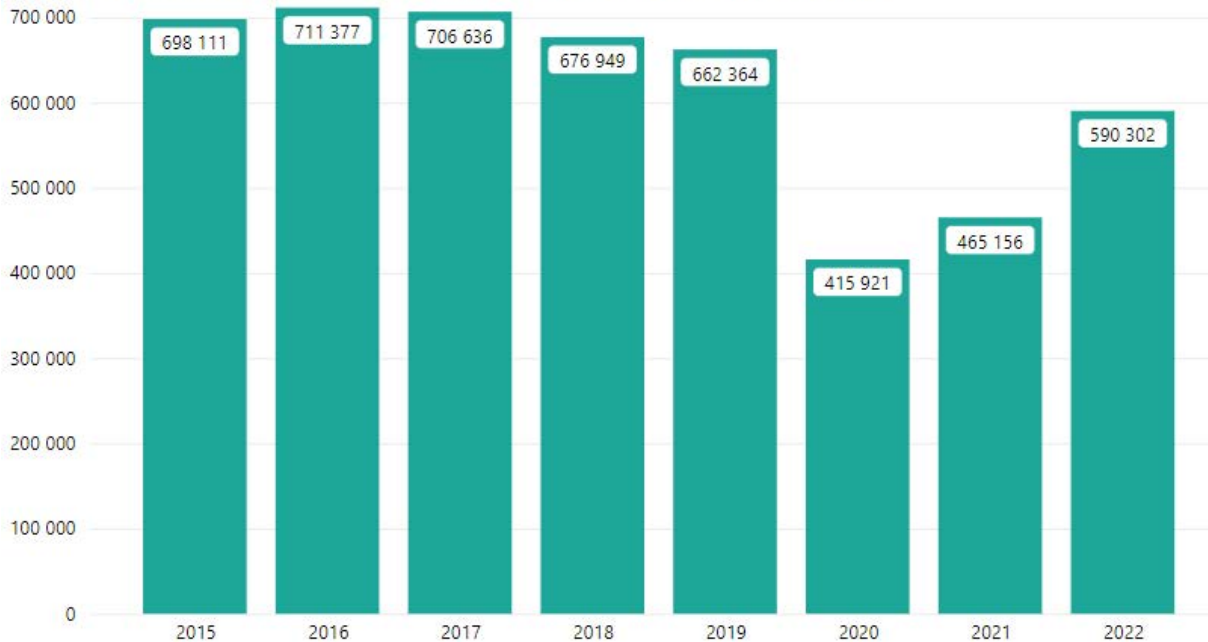
A könyvtári rendezvényeken részt vevők számának alakulása

A könyvtári rendezvények egyre több látogatót vonzanak: 2021-hez képest több mint 18%-kal emelkedett a programokon részt vevők száma.

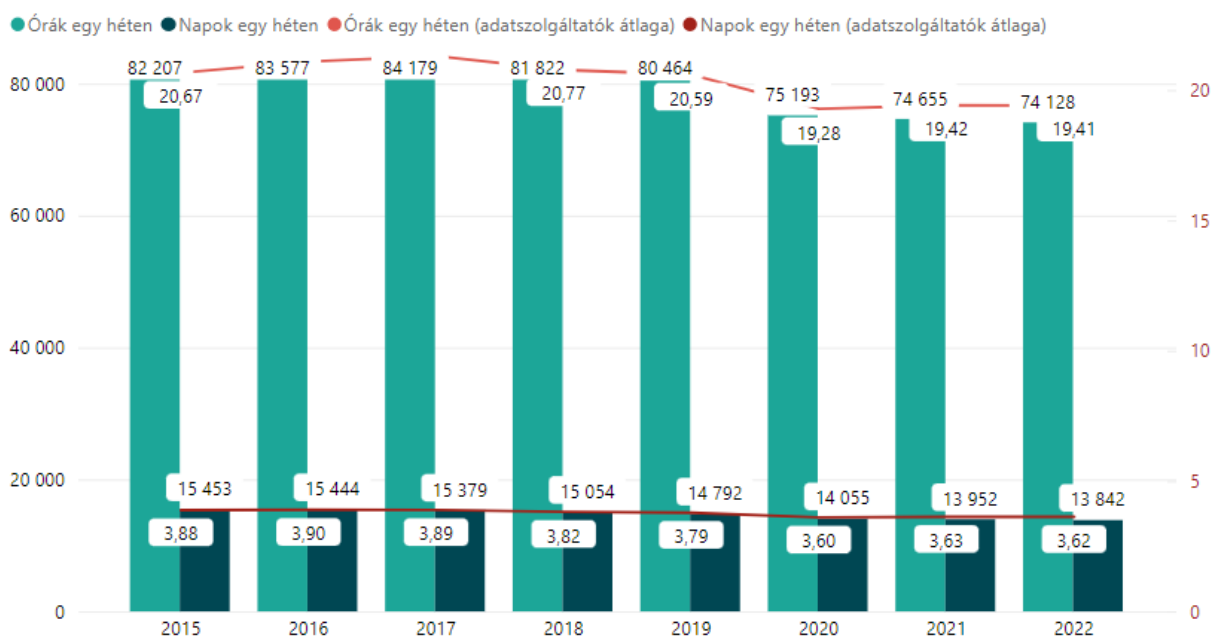
13-14. ábra: nyitvatartás

Az adatszolgáltatók összesített nyitvatartási napjainak száma

A nyitvatartási napok könyvtárakra vetített átlaga megegyezik a 2021. évben tapasztaltakkal – úgy, hogy összességében közben jelentősen nőtt 2021-hez képest a nyitvatartási napok száma.

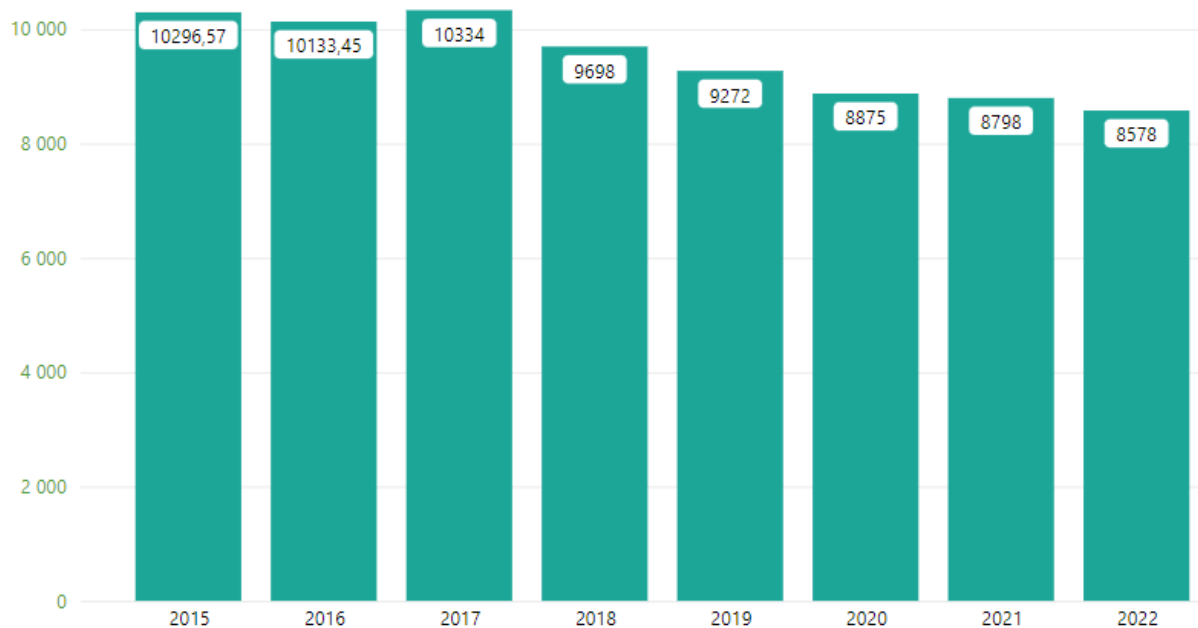
Nyitvatartási órák és napok száma egy átlagos (jellemző) héten

A nyitvatartási órák száma lényegében nem változott 2021-hez képest. A trendet tekintve, a járványügyi intézkedések hatására 2020-ban csökkent, majd ezen a szinten maradt – feltehetően az energia-veszélyhelyzet miatt nem tért még vissza a korábbi szintre. A nyitvatartási napok számában egy folyamatos, de nagyon lassan csökkenő tendenciát látunk, amit a könyvtárak számának lassú csökkenése is magyaráz.

15-18. ábra: foglalkoztatottak

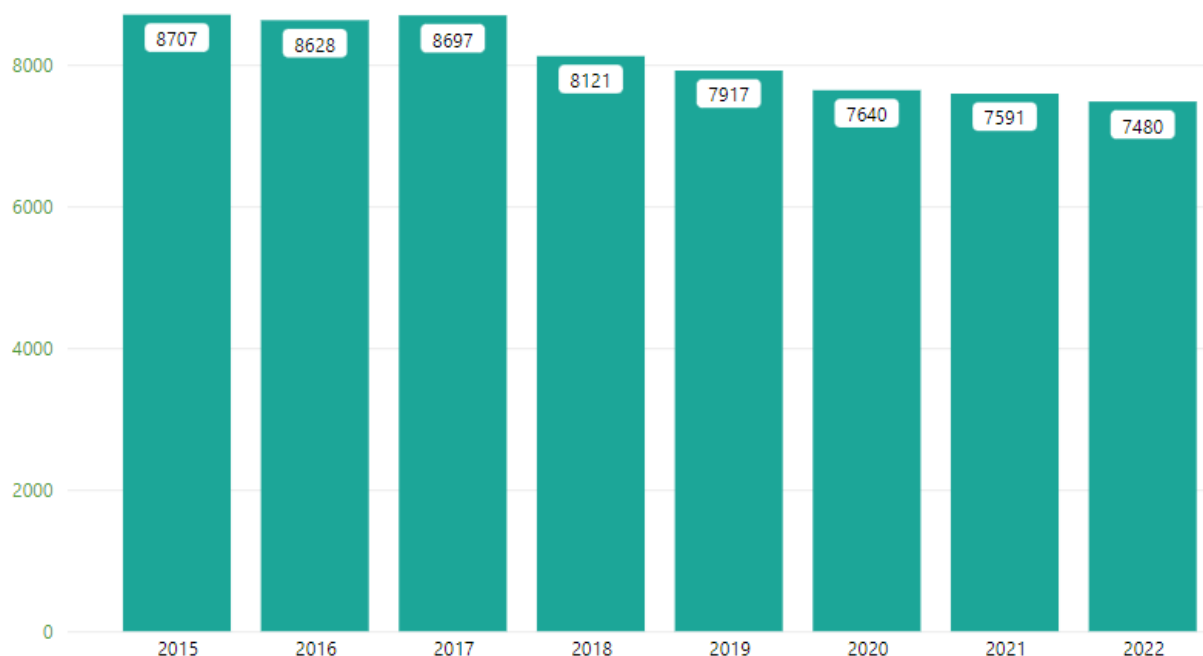
A könyvtári foglalkoztatottak létszámának alakulása

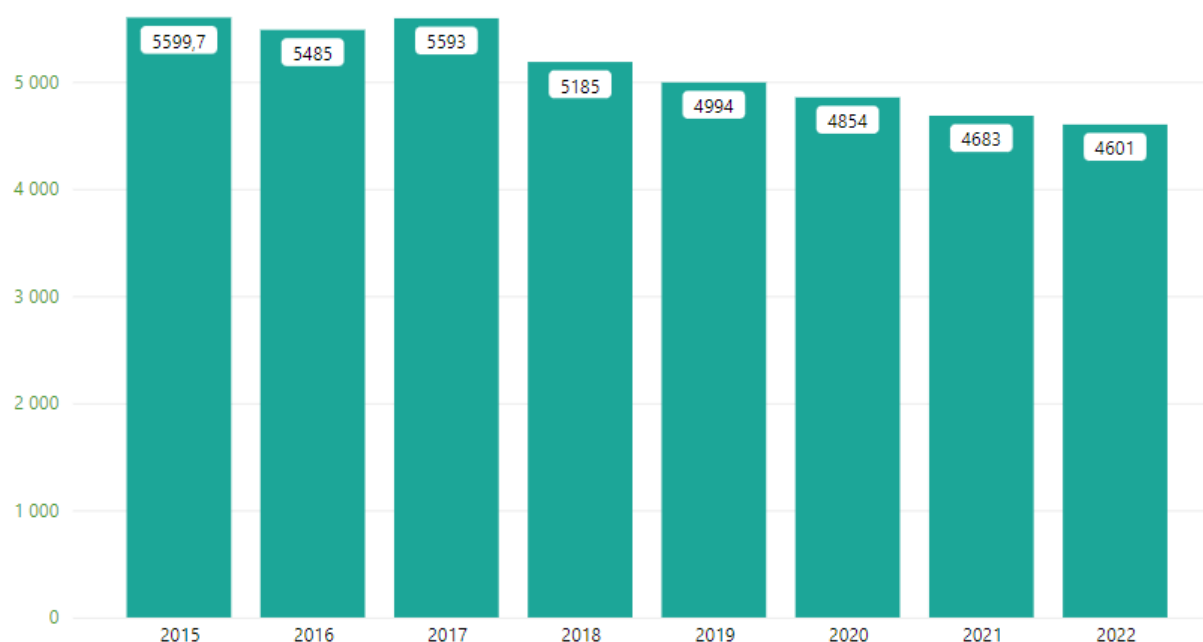
Ha a korábbi évekhez viszonyítva lassuló mértékben is, de a könyvtárakban foglalkoztatottak összlétszáma tovább csökkent, 2,5%-kal. Ám egy könyvtárra átlagosan 2,5 (fő) foglalkoztatott jutott 2022-ben, ami – mivel kissé csökkent a jelentő intézmények száma – inkább beállást mutat, és nem jelent érdemi változást 2020-hoz és 2021-hez képest.

A szakmai munkakörökben foglalkoztatottak létszámának alakulása

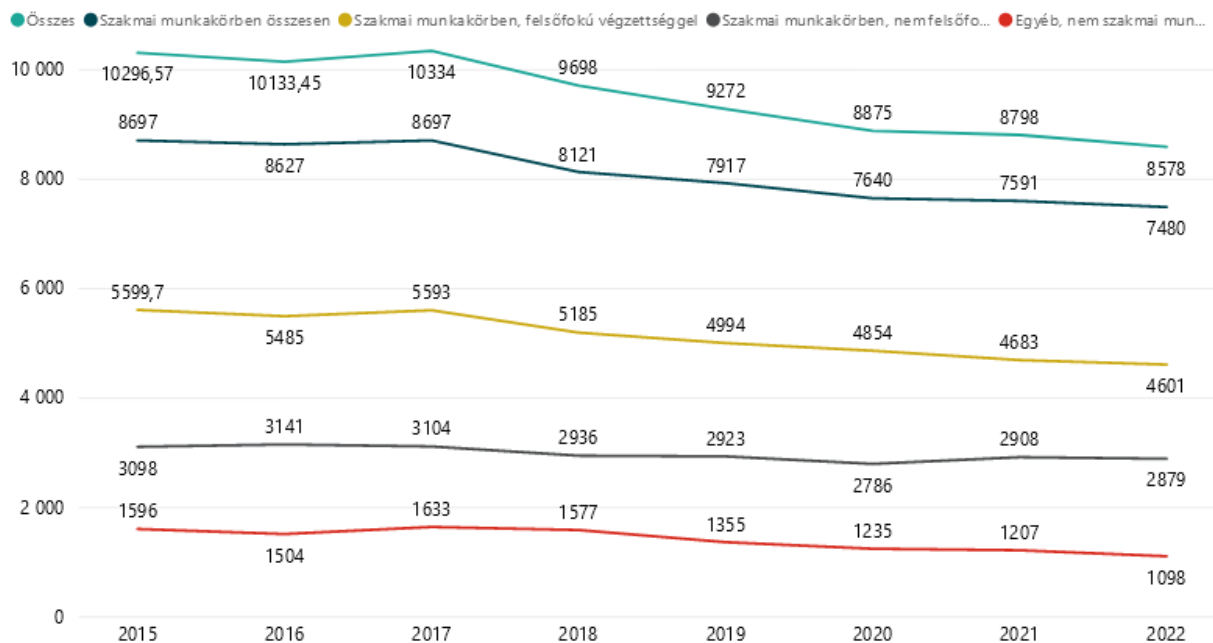
Az előzővel hasonló, csökkenő tendencia rajzolódik ki, ha a szakmai munkakörben foglalkoztatottak gyakoriságát vizsgáljuk – bár 2020-tól a csökkenés mértéke lelassult. Összességében esetükben a csökkenés mértéke némileg kisebb, mint a nem szakmai körökben dolgozók esetében. Egy könyvtárra vetítve átlagosan 2,2 (fő) foglalkoztatott jutott 2022-ben.

A szakmai munkakörökben foglalkoztatott felsőfokú végzettségűek létszáma

A szakmai munkakörökben felsőfokú végzettségű foglalkoztatottak száma – minimálisan, de – csökkent, követve a 2018 óta tartó trendet. Az összes, szakmai képesítést igénylő munkakörben foglalkoztatottra (n = 7480) vetítve átlagosan ezekben a könyvtárakban 2,9 (fő) dolgozott felsőfokú képesítéssel 2022-ben.

Foglalkoztatottak létszáma szakmai/nem szakmai bontásban

Összességében elmondható, hogy **2021-hez képest a személyes használat, a kölcsönzések, a használók száma, a rendezvények, a képzések és a nyitvatartás terén jelentős növekedés tapasztalható.** Mindezt úgy érték el a könyvtárak, hogy az energia-veszélyhelyzet miatt újabb kihívásokkal kellett szembesülniük, emellett, ha lassan is, de tovább csökkent a könyvtárakban dolgozók, illetve ezen belül a szakmai munkakörökben foglalkoztatottak száma, valamint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya.

Budapest, 2023. 06. 13.

Könyvtári Intézet
kint@oszk.hu